

صفحه ۸

۱- نکته (زیر آن خط کشیده شود): کادر زرد خط اول و دوم (مفهوم وجود از مفهوم ماهیات و چیستی ها جداست و از ذاتیات آنها شمرده نمی شود)

صفحه ۹

۲- نکته (زیر آن خط کشیده شود): خط ۵ تا ۷ (چه آن روز که دانشمندان ... کتاب می نویسند)

۳- چند مورد از مسئله های فیلسوفان که در طول تاریخ ثابت مانده اند را بنویسید. / چند نمونه پرسش های بنیادین را بنویسید.

پاسخ: مربع های سبز (جهان متناهی است یا نامتناهی... برای آنها ضروری بوده است)

۴- مفاهیم سه گانه ضرورت، امکان و امتناع را با ذکر مثال تعریف کنید. / چند نوع رابطه میان موضوع و محمول یک قضیه وجود دارد؟ با مثال تعریف کنید. / نسبت های سه گانه در قضایا را تعریف کنید.

پاسخ (یادداشت شود):

رابطه وجوبی (ضروری): زمانی است که در قضیه ای ارتباط میان موضوع و محمول ضروری و حتمی باشد، یعنی فرض موضوع بدون محمول عقلا محال است و محمول تعریف موضوع و ذاتی آن است و ذاتی هر چیز از آن چیز جدایی ناپذیر است. مثال: عدد چهار زوج است، انسان حیوان است، مثلث شکل سه ضلعی است.

رابطه امتناعی (ممتنع): اگر برقراری ارتباط بین موضوع و محمول یک قضیه غیر ممکن و محال باشد، یعنی فرض موضوع با محمول محال است. مثال: عدد ۸ فرد است، خدا دارای شریک است، مثلث چهارضلعی است.

رابطه امکانی: زمانی است که برقراری ارتباط بین موضوع و محمول قضیه ضروری نیست اما محال هم نیست، بلکه احتمالی است. یعنی می تواند باشد و می تواند نباشد. فرض موضوع با محمول یا بدون محمول، ممکن و شدنی است. مثال: دیوار خانه ما سفید است، هوا سرد است.

صفحه ۱۰

۵- نکته (زیر آن خط کشیده شود): خط اول تا پنجم (محمول قضیه اول ... عدد هشت فرد باشد)

۶- تمرین قسمت الف مهم است.

۷- نکته (زیر آن خط کشیده شود): خط زیر تمرین (میان موضوع و محمول در قضایا ... رابطه امتناعی)

صفحه ۱۱

۸- رابطه موضوع با محمول وجود، چند دسته است؟ مثال بنید / رابطه وجود با موضوع های مختلف چگونه است؟ / وضعیت حمل وجود بر مفاهیم مختلف چگونه است؟

پاسخ (یادداشت شود):

واجب الوجود: حمل وجود تنها بر مفهوم خدا همواره واجب و ضروری است، که به آن واجب الوجود می گوئیم. تنها مثال: خدا موجود است.

ممکن الوجود: حمل وجود بر برخی مفاهیم نه ضروری و نه محال است، که به آنها ممکن الوجود می گوئیم. مثال: انسان موجود است، گیاه موجود است، مار فضانورد موجود است.

ممتنع الوجود: حمل وجود بر برخی مفاهیم محال و ناممکن است که به آن ممتنع الوجود می‌گوییم. مثال: مثلث چهارضلعی موجود است، سیاه سفید موجود است.

۹- از نظر فارابی و ابن سینا موجودات ممکن الوجود چگونه در عالم خارج تحقق می‌یابند؟

پاسخ(یادداشت شود یا از کتاب علامت بزنید): بعضی موجودات در ماهیت و ذات خود ممکن الوجود هستند و با وجود رابطه امکانی دارند، به دلیل این رابطه امکانی اگر علت وجود آنها فراهم شود آنها موجود می‌شوند و در جهان خارج تحقق می‌یابند. اگر هم علتشان تحقق نیابد موجود نمی‌شوند.

۱۰- حالت ممکن الوجود بودن را با ذکر مثال توضیح دهید.

پاسخ: خط ۱۰ تا ۱۴ زیر تعیین رابطه (حالت ممکن الوجود مانند ... حرکت نماید)

۱۱- وقتی می‌گوییم رابطه ماهیت انسان با وجود یک رابطه امکانی است منظور چیست؟

پاسخ: خط ۱۶ زیر تعیین رابطه (انسان می‌تواند باشد و می‌تواند نباشد... که حتما نباشد)

۱۲- طبق عقیده ابن سینا، میان ماهیت انسان و وجود چه نوع رابطه‌ای برقرار است؟ توضیح دهید.

پاسخ: خط ۱۵ تا خط اول صفحه ۱۲ (رابطه ماهیت انسان با وجود یک رابطه امکانی ... موجود می‌شود)

۱۳- موجودات جهان بر حسب ماهیت و ذات خود، و از این حیث که اکنون موجودند، به ترتیب چگونه موجوداتی هستند؟

پاسخ(یادداشت شود): موجودات در ماهیت و ذات خود ممکن الوجودند اما در حال حاضر همه چیزهایی که موجودند، واجب الوجود بالغیر هستند.

۱۴- چگونه وجود برای انسان ضروری می شود؟/ چگونه انسان واجب الوجود گشته و موجود می شود؟

پاسخ: خط اول (با بودن علت ... موجود می شود)

۱۵- واجب الوجود بالذات را تعریف کنید.

پاسخ(یادداشت شود): موجودی است که وجود برایش واجب و ذاتی خودش است و بدون هیچ علتی موجود است، و محال است که نباشد، که به آن واجب الوجود بالذات می گوئیم و فقط (خدا) است.

۱۶- واجب الوجود بالغیر را تعریف کنید.

پاسخ(یادداشت شود): همه ماهیت هایی که ممکن الوجود بوده اند ولی برایشان علت پیدا شده و به همین دلیل در جهان خارج موجود شده اند را واجب الوجود بالغیر می گوئیم. همه چیزهای پیرامون ما که الان موجودند، واجب الوجود بالغیر هستند، مانند میز، صندلی، انسان و...

۱۷- چرا همه اشیایی که موجودند، واجب الوجود بالغیر هستند؟

پاسخ: خط دوم و سوم (همه اشیایی که موجودند ... واجب الوجود بالغیر هستند).

۱۸- تمام سوالات قسمت تفکر، و قسمت به کار ببندیم مهم هستند.

۱۹- موجودات عالم به دو دسته ----- و ----- تقسیم می شوند.

پاسخ: واجب الوجود بالذات، واجب الوجود بالغیر

۱۹- نکات مهم درس (یادداشت شود):

1. موجودات ماکروسکوپی به ابر موجودات و موجودات میکروسکوپی به ریز موجودات گفته می شود.
2. تمام موجودات عالم به غیر از خداوند در ذات خود نسبت به وجود حالت امکانی دارند.
3. تمام موجودات و اشیائی که در حال حاضر در جهان وجود دارند واجب الوجود بالغیرند. (به جز خدا)
4. با بودن علت، وجود برای انسان و هر موجود دیگری ضروری شده و واجب الوجود می گردند.
5. اگر رابطه ذاتی یک ماهیت و موجودی با وجود رابطه امتناعی باشد هرگز نمی تواند به وجود بیاید .
6. اگر حقیقتی رابطه اش با وجود ضروری باشد حتما به وجود می آید.
7. هر واجب الوجود بالغیری در اصل ممکن الوجود بالذات است که با بودن علت واجب الوجود شده .
8. اگر ماهیتی را در نظر بگیریم اما در جهان نیابیم معلوم می شود که این ماهیت از حالت امکانی خارج نشده است و علتی نیست که بتواند آن را به وجود بیاورد.